

اداره کل آموزش و پرورش استان لرستان

معاونت آموزش متوسطه دوم

اداره تکنولوژی و گروه های آموزشی

نگارش: عارف شاکرمی سرگروه آموزشی دروس جامعه شناسی و تفکر و سواد رسانه ای استان لرستان

کتاب هویت اجتماعی: عنوان درس هفتم: تحولات هویتی جامعه

جامعه چگونه دچار تحولات هویتی می شود؟

۱- **هویت اجتماعی افراد:** محصول عضویت گروهی آنهاست.

مثال: شهری و روستایی بودن ما نتیجه عضویت ما در یک شهر یا روستا یا ایل است.

۲- **هویت فرهنگی جامعه:** بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی آن شکل می گیرد. اگر اعضای یک جامعه عقاید و ارزش هایی را بپذیرند و به رسمیت بشناسند هویت فرهنگی آن جامعه پدید می آید

۳- **رابطه هویت اجتماعی افراد و هویت فرهنگی جامعه :**

هویت اجتماعی افراد در پرتو هویت فرهنگی جامعه و متناسب با خود را پدید می آورد. و در برابر انواع هویت های اجتماعی که با عقاید و ارزش های آن ناسازگار باشند مقاومت می کند.

۴- **هویت فرهنگی تا چه زمانی دوام می آورد؟** تا زمانی که عقاید و ارزش های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جامعه و برای آنها مهم باشد.

۵- **هرگاه عقاید و ارزش ها اهمیت و اعتبار خود را نزد اعضای یک جامعه از دست بدهند چه پیامدی به دنبال دارد؟** دوام و باز تولید هویت فرهنگی آن جامعه با چالش هایی مواجه می شود

فرایند تحولات هویتی جامعه چگونه است؟

۶- افراد می توانند هویت اجتماعی خود را تغییر دهند.

۷- **در چه صورت تغییرات هویتی افراد مورد تشویق و تایید جامعه قرار می گیرد؟** تا زمانی که تغییرات هویتی افراد در چه چار چوپ عقاید و ارزش های اجتماعی پذیرفته شده در جامعه اتفاق بیفتد و با هویت فرهنگی جامعه سازگار باشد مورد تشویق و تایید جامعه قرار می گیرد. مثال فردی که با تلاش و پشتکار موفقیت اجتماعی خود و دیگران را ارتقا می بخشد از طرف جامعه تایید و تشویق می شود

۸- **اگر تغییرات هویتی افراد مطابق عقاید و ارزش های جامعه نباشد چه اتفاقی رخ می دهد؟** تعارض فرهنگی.

۹- **در چه صورتی تحول فرهنگی رخ می دهد؟** گاهی تغییرات هویتی افراد شیوه هایی از زندگی رابه دنبال می آورد که با عقاید و ارزش های جامعه ناسازگار است. اگر این وضعیت ادامه پیدا کند عقاید و ارزش هایی که هویت فرهنگی جامعه را می سازند مورد تردید قرار می گیرند و ثبات خود را در زندگی مردم از دست می دهند. در نتیجه با دوام چنین وضعیتی، جامعه دیگر نمی تواند از عقاید و ارزش هایش دفاع کند و آنها را حفظ نماید. در این صورت تحول فرهنگی شکل می گیرد. و جامعه به جامعه ای دیگر تبدیل می گردد.

جامعه ۱ ← تعارض فرهنگی ← تزلزل فرهنگی ← بحران هویت فرهنگی ← تحول فرهنگی ← جامعه ۲

۱۰- تحول فرهنگی به چند صورت می تواند شکل بگیرد؟

۱- تحول فرهنگی مثبت ۲- تحول فرهنگی منفی

۱۱- تحول فرهنگی مثبت و تحول فرهنگی منفی را با ذکر مثال توضیح دهید؟ اگر فرهنگی که دچار تحول می شود فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد تحول فرهنگی مثبت مثل تحول جامعه جاهلی به جامعه نبوی. اما اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد فرهنگ حق باشد جهت تغییرات به سوی فرهنگ باطل باشد تحول فرهنگی منفی است. مثل تحول جامعه نبوی به جامعه اموی

۱۲- علل تحولات فرهنگی کدامند؟ ۱- علل درونی ۲- علل بیرونی

۱۳- علل درونی تحولات فرهنگی: ۱- ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه مربوط می شود ۲- کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه باز می گردد. مثال اگر فرهنگ یک جامعه توان پاسخ گویی به نیاز های جسمی یا فطری انسان ها را اندیشه باشد آن جامعه نشاط زندگی را از دست می دهد و گرفتار یاس و ناامیدی می شود

۱۴- علل بیرونی تحولات فرهنگی: روبه روشن شدن و ارتباط جوامع با یکدیگر است.

۱۵- ارتباط جوامع مختلف به چند شکل می باشد؟ ۱- گاهی روابط در محدوده نمادها، هنجارها و سبک زندگی ۲- گاهی در سطح عقاید و ارزش های اجتماعی است.

۱۶- به نظر شما چه شکلی از ارتباط میان جوامع، تحولات فرهنگی را به دنبال می آورد؟ اگر جامعه ای در تعامل با جوامع دیگر به عقاید و ارزش های خود پشت کند. و بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند.

۱۷- در چه صورتی یک جامعه زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم می آورد؟ اگر یک جامعه با حفظ عقاید و ارزش های خود با جوامع دیگر ارتباط برقرار کند و در محدوده هنجار و سبک های زندگی عناصری را از جوامع دیگر بگیرد و در صورت لزوم تغییرات لازم را در آنها پدید آورد زمینه گسترش و پیشرفت خود را فراهم می آورد.

۱۸- جوامع اسلامی در سده های نخستین رویارویی با جوامع دیگر چگونه به تعامل پرداختند؟ با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آنها پرداختند و به همین سبب عناصر سازگار با هویت فرهنگی خود را از آنها گرفتند و در موارد نیاز به بازسازی آن عناصر فرهنگی پرداختند. مثلا در مواجهه با امپراطوری های یونان و روم عناصر عقلی و فرهنگی آنها مانند فلسفه طب و نجوم و ریاضیات را اخذ کردند اما عناصر مشرکانه این دو فرهنگ را نپذیرفتند.

۱۹- اگر جامعه ای در تعامل با جوامع دیگر بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند چه پیامدی به دنبال دارد؟ دچار تحول فرهنگی می شود.

۲۰- جوامع غربی پس از رویارویی با جوامع اسلامی طی جنگ های صلیبی چه نوع تحولاتی پیدا کردند؟ جوامع غربی بدون اینکه به جامعه و فرهنگ اسلامی بپیوندند تحولات هویتی پیدا کردند و از غرب مسیحی قرون وسطی به غرب سکولار قرون جدید تبدیل شدند.

۲۱- درباره فرهنگ سکولار چه می دانید؟ سکولار به معنای رویکرد دنیوی و صرفاً این جهانی به هستی است در این فرهنگ همه ظرفیت های انسان متوجه آرمان ها اهداف دنیوی و این جهانی میشود بدین ترتیب ابعاد معنوی انسان و جهان به فراموش سپرده می شود

۲۲- منظور از خود با ختگی فرهنگی چیست؟ در تعامل دادو ستد فرهنگی اعضای جوامع باید به طور فعال و خلاق وبا توجه به نیاز ها و مسائل خود با یکدیگر روبه رو شوند. اما اگر اعضای یک جامعه مبهوت و مقهور جامعه دیگر شوند و در نتیجه حالت فعال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی آن جامعه از دست بدهند دچار خود باختگی می شوند.

۲۳- منظور از عبارت (از اینجا رانده واز آنجا مانده) را بیان کنید. بدین معنی که جامعه ای که دچار خود باختگی فرهنگی شده نه می تواند فرهنگ خود را تدوام ببخشد یا گسترش دهد و نه قادر است به جامعه دیگری که شیفته و مبهوت آن شده است ملحق شود.

۲۴- منظور از غرب زدگی چیست؟ خود باختگی جوامع غیر غربی در برابر جهان غرب را غرب زدگی می نامند
از خود بیگانگی فرهنگی چیست؟

۲۵- مفاهیم "بیگانه" "از خود بیگانگی" "از خود بیگانگی فرهنگی" را شرح دهید؟ در زبان فارسی بیگانه در مقابل خودی به کار می رود. اما در مواردی ممکن است انسان با خودش بیگانه شود؛ به این وضعیت از خود بیگانگی می گویند. نه تنها افراد بلکه جوامع نیز ممکن است دچار از خود بیگانگی شوند که به آن از خود بیگانگی فرهنگی گفته می شود.

۲۶- انواع از خود بیگانگی فرهنگی کدامند؟ ۱- از خود بیگانگی تاریخی ۲- از خود بیگانگی حقیقی (فطری)
۲۷- منظور از خود بیگانگی حقیقی (فطری) چیست؟ اگر عقاید و ارزش های یک جامعه مانع آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود آن جامعه دچار از خود بیگانگی (فطری) شده است

۲۸- منظور از خود بیگانگی تاریخی چیست؟ اگر یک جامعه فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند دچار از خود بیگانگی تاریخی شده است.

۲۹- فرهنگی که از عقاید و ارزش حق بر خوردار نباشد انسان چه ویژگی های دارد؟ مانع آن می شود که انسان ها به شناخت صحیح از عالم و آدم برسند انسان ها از حقیقت خود و هستی دور است. تصویری که از انسان ارائه می دهند سرای از حقیقت است.

۳۰- از نظر قرآن کریم انسان چه زمانی می تواند حقیقت خود و جهان را بشناسد؟ زمانی که به انسان و جهان نگاهی توحیدی داشته باشد.

۳۱- بر اساس نگاه قرآن کریم چه نوع جامعه ای از فرهنگ حق بر خوردار است؟ جامعه ای که درهای آسمان و زمین را به روح انسان می گشاید و او را با حقیقت خود و جهان آشنا می کند .

۳۲- مفهوم آیه ی "ولا تکنواکالذین نسوا الله فانساهم انفسهم" را بنویسید. همچون کسانی نباشید که خداوند را فراموش کردند، سپس خداوند نیز آنها را از یاد خودشان برد. (حشر: ۱۹)